SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2905

av Fredrik Ahlstedt m.fl. (M)

Från bistånd till handel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera både humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd till Ukraina och dess närområde och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att agera för att stärka handel och investeringar som en av det svenska biståndets viktigaste uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka fokuset på det humanitära biståndet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad koordinera utvecklingsbiståndet med de nordiska länderna för att nå nordisk nytta och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biståndet ska präglas av tydliga mål, resultat, evidens och transparens och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en modernisering av Dacs regelverk och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera en svensk utvecklingsbank med fokus på ett begränsat antal länder och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Moderaternas ideologiska utgångspunkt för bistånd grundar sig på en vision om att varje människa och varje land ska kunna stå på egna ben. Målet är att varje land av egen kraft och av eget arbete ska kunna skapa tillväxt för att nå hållbar ekonomisk utveckling. Det var den centrala utgångspunkten då reformagendan för bistånd togs fram under den förra mandatperioden. Vi ökade även förväntningarna och kraven på våra samarbetsländer vad gäller till exempel arbete med nödvändiga reformer för att säkra egen resursmobilisering och ett investeringsvänligt klimat, inklusive krafttag mot korruption. Därtill ställde vi krav att samarbetsländer ska stärka arbetet med att stärka flickors och kvinnors egenmakt och bekämpa grundorsakerna till extremism och förföljelse av sexuella och andra minoriteter. En grundläggande förutsättning för att motverka alla dessa är ökat fokus på utbildning. Svensk biståndS- och handelspolitik ska helt enkelt utgå från svenska intressen och värderingar.

Svenskt bistånd ska inte bidra till att låsa fast länder i ett beroende som försvårar för dem att stå på egna ben. I stället ska biståndspolitiken göra det möjligt för länder att gå från bistånd till handel, investeringar och egen ekonomisk bärkraft, så att det traditionella biståndet en dag kan upphöra.

Den humanitära delen av biståndet svarar upp mot alla människors lika värde och värdighet så som den är fastslagen i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Moderaterna vill därför även framgent att det humanitära biståndet ska vara prioriterat och öka avsevärt som andel av den totala biståndsramen.

Utvecklingsbiståndet ska i högre grad användas som ett utrikes- och säkerhetspolitiskt verktyg för att stärka Sveriges och EU:s position i en värld där den geopolitiska konkurrensen ökar. Kinas växande inflytande i det globala syd, särskilt i Afrika, utmanar den regelbaserade världsordningen och västerländska värderingar. När BRICS-samarbetet expanderar med nya medlemsstater skapas ett alternativt ekonomiskt system som riskerar att minska EU:s inflytande.

Europa behöver därför kunna erbjuda en annan väg och det är därför viktigt att biståndet i allt högre grad koordineras på nordisk och EU-nivå för att det ska få önskvärt genomslag. Sveriges bistånd bör särskilt fokusera på områden där vi har komparativa fördelar och kan erbjuda ett tydligt mervärde, som till exempel inom demokratisk

samhällsstyrning, jämställdhet och miljöteknik. För att ytterligare bidra till detta ska Sverige kontinuerligt arbeta för att riva gränshinder och teckna fler frihandelsavtal.

Tillväxt kopplat till handel är ett område som alltmer nämns av biståndsmottagare som önskvärt. Många länder har nått en mognadsgrad där samhällena står redo för handel, utbyte och investeringar i stället för traditionellt utvecklingsbistånd. Genom utökade satsningar på biståndsinstrument som genererar resurser från näringslivet kan biståndsmedel bidra till att mobilisera ytterligare privat kapital och stärka svenska exportmöjligheter. Detta skulle vara positivt för alla parter och stärka möjligheterna till tillväxt genom handelsutbyte. Utvecklingsbiståndet bör därför ha en utfasningsplan där man dels arbetar mot att biståndet en dag kan upphöra och ersättas av handel dels en i de fall då utvecklingen i landet omöjliggör eller kraftigt försämrar möjligheten att nå målet.

Svenskt bistånd är generöst men inte oändligt. I en värld med omfattande behov där finansieringsgapet växer är det nödvändigt att prioritera. Vi har frångått ett slappt och kravlöst utbetalningsmål för att i stället fokusera på resultat och effektivitet. I biståndet behöver vi bli bättre på att minska eller helt fasa ut stöd till länder, projekt eller organisationer där pengarna inte används på ett effektivt sätt. Vi behöver också bli bättre på att ställa krav på att fler biståndsprojekt ska bygga på empirisk grund. Genom kontrollstudier kan vi utvärdera biståndsprojekt, vattna där det växer och fasa ut där biståndet inte gör tillräcklig nytta. I dag är allt detta mycket svårt då Sverige verkar i för många länder och där antalet biståndsprojekt summeras till tiotusentals. Styrningen och uppföljningen är omöjlig. Så kan vi inte fortsätta utan biståndet måste bli transparent, effektivt, rättssäkert och mätbart.

För att uppnå detta krävs fortsatta omtag i biståndspolitiken. Som en del i detta lägger Moderaterna fram ett förslag om att inrätta en svensk utvecklingsbank, som ska hantera merparten av svenskt utvecklingsbistånd. Banken ska verka i linje med svenska intressen i ett antal strategiskt utvalda länder med långsiktiga investeringar och fokus på institutioner som driver långsiktig ekonomisk och hållbar tillväxt.

Banken ska kunna ställa motkrav i form av villkor. Krav på en ansvarfull ekonomisk politik, med särskilt fokus på antikorruptionsarbete, kommer spela en viktig roll vid långivning. Villkoren ska säkerställa att utlånade medel används till att stödja mottagarländernas reformarbete. Lånen ska vara långsiktiga, cirka 5–10 år, med en

upprättad reformlista som möjliggör att utvecklingsbanken kan växla ner eller dra bort stöd om utvecklingen i landet går i fel riktning. Villkoren ska kunna anpassas till det enskilda landets specifika situation och utformas i nära samarbete med mottagarländerna själva. Det handlar således om en gemensam överenskommelse om riktlinjer och åtgärder för den ekonomiska politiken mellan utvecklingslandets regering och banken.

Ett mer målinriktat utvecklingsbistånd och med fokus på ökad hjälp i närområdena, i stället för emigrering som lösning på svåra situationer, kommer minska invandringen till Sverige och Europa samtidigt som fler av världens mest utsatta människor får hjälp till en bättre vardag. I detta sammanhang blir det tydligt att OECD-DAC:s regelverk är för snävt för att möta dagens behov. Sverige ska därför verka för ett moderniserat DAC med ett flexiblare regelverk som anpassas till en ny geopolitisk och biståndspolitisk verklighet. Om detta arbete inte bär frukt bör Sverige överväga att lämna DAC.

Regelbaserad frihandel utgör grunden för hur vi moderater vill utveckla världsekonomin och det är viktigt att Sverige har en aktiv roll i praktiken. Därför måste Sverige ta klivet mot en mer aktiv och offensiv ekonomisk diplomati genom vilken vi bygger en modern struktur för att stötta svenska företags internationella affärer. Detta kan till exempel göras genom att mer systematiskt arbeta med att koppla ihop våra ambassader med näringslivets behov.

Utrikesförvaltningen bör få tydliga uppdrag, resurser och kompetenser för att i högre grad främja handel, investeringar och marknadstillträde. Ekonomiska frågor måste vara en självklar del av vår utrikespolitik, där ambassadörer och regeringsföreträdare agerar dörröppnare för svenska företag och där Team Sweden-samverkan utvecklas och fördjupas.

I en värld där konkurrensen om affärer är stenhård och där många länder inte tvekar att politiskt stödja sitt näringsliv har Sverige inte råd att vara passivt. Genom att bygga en stark svensk ekonomisk diplomati kan vi trygga jobb och tillväxt i Sverige samtidigt som vi stärker våra internationella relationer.

Fredrik Ahlstedt (M)

Ann-Sofie Alm (M)

Stefan Olsson (M)

John E. Weinerhall (M)